

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 237/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej LÖWY & LÖWY s. r. o., Slowackého 56, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-2S/7/2021 (konanie vedené pôvodne Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 2S/7/2021) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-2S/7/2021 (pôvodne Krajského súdu v Bratislave) **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Správnemu súdu v Bratislave **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. BA-2S/7/2021 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **1 500 eur**, ktoré **j e** jej Správny súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Správny súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **856,75 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto nálezu sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 20. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom správneho súdu v napadnutom konaní označenom v záhlaví tohto nálezu (pôvodne konanie vedené krajským súdom). Sťažovateľka navrhuje uloženie príkazu správne mu súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a súčasne požaduje priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 2 000 eur, ako aj náhradu trov konania.
2. Z vlastných zistení ústavného súdu a vyžiadaného spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie ústavný súd zistil, že sťažovateľka podala proti žalovanému (Národný bezpečnostný úrad) na krajskom súde 15. januára 2021 žalobu, ktorou sa domáhala preskúmania rozhodnutia žalovaného č. 07198/2020/KÚ-008 z 12. novembra 2020, ktorým bol potvrdený personálny rozkaz riaditeľa Národného bezpečnostného úradu č. 376/2020 z 11. septembra 2020, ktorým bola sťažovateľka dočasne pozbavená výkonu štátnej služby podľa § 46 ods. 1 písm. a) a ods. 2 zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov.
3. Krajský súd vyzval žalovaného 4. februára 2021 na vyjadrenie k žalobe, uvedenie rozhodujúcich skutočností a predloženie administratívnych spisov. Na výzvu reagoval žalovaný podaním 12. marca 2021, ktoré bolo doručované 19. marca 2021 na zaujatie stanoviska sťažovateľke.
4. Sťažovateľka bola 11. februára 2021 vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku za podanú žalobu, ktorý bol zaplatený 26. februára 2021.
5. Sťažovateľka v reakcii na výzvu doručila 18. apríla 2021 repliku, ktorá bola 19. apríla 2021 doručovaná žalovanému na vedomie. Žalovaný sa k replike vyjadril podaním 5. mája 2021, ktoré bolo doručované 11. mája 2021 na vedomie sťažovateľke.
6. Žalovaný doručil 21. apríla 2021 opakovane administratívny spis.
7. Podľa § 3 ods. 1 a 3 zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov prešiel s účinnosťou od 1. júna 2023 výkon súdnictva v predmetnej veci z krajského súdu na správny súd. Vec bola 6. júna 2023 pridelená do senátu 1S a zákonnému sudcovi JUDr. Michalovi Davalovi, PhD., LL.M., ako sudcovi spravodajcovi. Vzhľadom na zaradenie nového člena do senátu 1S došlo 31. októbra 2023 k zmene zákonného sudcu ako sudcu spravodajcu.
8. Uznesením ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 237/2024 z 25. apríla 2024 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Podstatou argumentácie sťažovateľky je námietka existencie zbytočných prietahov v napadnutom konaní vedenom v súčasnosti správnym súdom. Sťažovateľka argumentuje, že po poslednom vyjadrení sťažovateľky ako žalobkyne 18. apríla 2021 už vo veci nebol zo strany súdu realizovaný žiadny procesný úkon, pričom do dnešného dňa nebolo rozhodnuté. Napadnuté konanie vedené správnym súdom je tak postihnuté nečinnosťou trvajúcou viac ako tri roky.

10. Sťažovateľka je toho názoru, že v prípade jej žaloby ide o typickú vec spadajúcu do agendy bežného konania v správnom súdnictve, ktorá neodôvodňuje neprimeranú a neodôvodnenú zdĺhavosť konania. V danom prípade nejde o právne zložitú vec, naopak, uvedené spadá do bežného rámca agendy správneho súdu.

11. Sťažovateľka svojím správaním neprispela k predĺženiu napadnutého konania a v priebehu celého konania bola v plnej miere súčinná a na výzvy súdu reagovala.

12. V súvislosti s posúdením postupu samotného súdu sťažovateľka argumentuje, že postup správneho súdu sa v tomto type žalôb sústreďuje len na posúdenie žalobných dôvodov a namietaných skutočností, na pojednávaní sa nevykonáva dokazovanie a ani iné úkony, o to viac sa zdôrazňuje rýchly, efektívny procesný postup tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a teda aby sa aj odstránil stav právnej neistoty [k tomu aj rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Ruotolo proti Taliansku z 27. 2. 1992, sťažnosť č. 12460/86, bod 17, vo veci Farinha Martins proti Portugalsku z 10. 7. 2003, sťažnosť č. 53795/00, bod 34 a vo veci Jírů proti Českej republike z 26. 10. 2004, sťažnosť č. 65195/01, bod 47].

13. Priznanie sumy primeraného finančného zadost'učinenia sťažovateľka odôvodňuje tým, že právna neistota, ktorá dlhodobo pretrváva, jej spôsobila nielen nemateriálnu, ale aj materiálnu ujmu, ktorá spočíva nielen v pocite právnej neistoty zo vzniknutej situácie.

III.

Vyjadrenie správneho súdu

14. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie v reakcii na výzvu ústavného súdu z 26. apríla 2024 zaslala predsedníčka správneho súdu podaním sp. zn. 1SprV/100/2024 z 15. mája 2024 stanovisko, v ktorom sa stotožnila s vyjadrením Mgr. Simony Kočišovej, PhD., zákonnej sudkyne. Zároveň upriamila pozornosť na to, že momentálne má správny súd z celkového počtu 44 miest sudcov obsadených len 30 miest, z ktorých je len 26 miest aktívnych, čo je výrazná personálna poddimenzovanosť majúca zásadný vplyv na rýchlosť konania. K 1. júnu 2023 správny súd prevzal 5766 nerozhodnutých vecí zo správnych kolégií krajských súdov.

15. Zákonná sudkyňa vo vyjadrení, ktoré bolo prílohou stanoviska predsedníčky správneho súdu, poskytla prehľad procesných úkonov vo veci vykonaných od momentu podania žaloby na krajskom súde až po súčasnosť. Akcentovala, že vec žaloby nepatrí medzi vyžadujúce si zvýšenú časovú náročnosť, pričom prekážky postupu súdu vyhodnotila ako faktické, t. j. súvisiace s personálnou poddimenzovanosťou z hľadiska počtu sudcov, ako aj zamestnancov administratívneho aparátu. Zdôraznila, že v súčasnosti sa primárne vybavuje agenda napadnutá v rokoch 2018 až 2019. Sťažovateľka podľa zákonnej sudkyne neprispela svojím správaním k predĺženiu napadnutého

konania, no zároveň nepodala sťažnosť podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), ktorá sa môže javiť ako účinný prostriedok nápravy.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

16. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podania správneho súdu a obsahu ústavnej sťažnosti sťažovateľky, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce z predmetného spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

17. Predmetom konania pred ústavným súdom je posúdenie, či postupom správneho súdu a jeho právneho predchodcu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom tohto základného práva je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

19. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP k obsahovo totožnému právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

20. Vec preskúmania rozhodnutia žalovaného orgánu verejnej správy týkajúceho sa dočasného pozbavenia výkonu štátnej služby sa nejaví po faktickej ani právnej stránke zložitá. Vec podanej žaloby je súčasťou štandardnej rozhodovacej činnosti správnych súdov. Napokon faktická a ani právna náročnosť veci nemôžu predstavovať okolnosť, ktorá by ospravedlňovala celkovú dĺžku napadnutého konania presahujúceho v súčasnosti obdobie 3 rokov, keďže vo veci neboli vykonané zo strany správneho súdu žiadne procesné úkony smerujúce k jej meritórnemu prejednaniu. Vo vzťahu k predmetu napadnutého konania ústavný súd zdôrazňuje, že tento svojím charakterom patrí k tým, u ktorých sa vyžaduje zvýšená starostlivosť zo strany konajúceho súdu, keďže rozhodnutie o nej sa týka postavenia sťažovateľky v štátnej službe a má tak pre ňu samotnú priamy existenčný význam obdobne ako veci týkajúce sa pracovno-právnych vzťahov.

21. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Z predmetného spisu ústavný súd nezistil, čo potvrdzuje aj samotná zákonná sudkyňa, skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé viesť k záveru o tom, že s'ťažovateľka ako účastníčka konania prispela svojím správaním k celkovej dĺžke napadnutého konania.

22. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup správneho súdu, resp. jeho právneho predchodcu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen nečinnosťou všeobecného súdu, teda takým konaním, ktoré nevedie k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08), ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústreďenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

23. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že v napadnutom konaní boli plynule vykonávané procesné úkony po podaní žaloby, pričom tieto sa týkali výlučne vzájomného doručovania podaní účastníkov konania a vyžiadania administratívneho spisu. Na základe skutočností vyplývajúcich z predmetného spisu ústavný súd identifikoval dlhšie obdobie absolútnej nečinnosti správneho súdu, resp. jeho právneho predchodcu, a to od mája 2021, keď bolo na vedomie s'ťažovateľke doručované podanie žalovaného orgánu verejnej správy až po súčasnosť. V ohraničenom období predstavujúcom v súhrne 3 roky došlo len k administratívnym úkonom pridelenia veci zákonným sudcom a zaslania odpovede na žiadosť s'ťažovateľky o nariadenie pojednávania.

24. V napadnutom konaní teda došlo k neodôvodnenej nečinnosti zo strany správneho súdu a jeho právneho predchodcu – krajského súdu, ktorá predstavuje obdobie 3 rokov, pričom celková dĺžka napadnutého konania je v súčasnosti 3 roky a 4 mesiace. V napadnutom konaní pritom dosiaľ nebol urobený úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty s'ťažovateľky, ktorá sa podanou žalobou na správny súd, resp. jeho právneho predchodcu obrátila s návrhom na rozhodnutie. Doba nečinnosti zo strany správneho súdu, resp. jeho právneho predchodcu, ktorá predstavuje drvivú väčšinu celkovej doby konania, viedla ústavný súd jednoznačne k záveru o tom, že v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote.

25. Už len pre úplnosť v reakcii na obranu zákonnej sudkyne podloženú enormnou zaťaženosťou súdneho oddelenia ústavný súd akcentuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020).

26. Navyše ani argumentáciu zákonnej sudkyne (sudkyne spravodajkyne) založenú na skutočnosti nepodania s'ťažnosti podľa zákona o súdech zo strany s'ťažovateľky ako žalobkyne nepovažuje ústavný súd za objektívne podloženú recentnou judikatúrou ústavného súdu, ako aj ESĽP. Ústavný súd v tomto kontexte poukazuje predovšetkým na relevantné rozhodnutia ESĽP [rozsudky ESĽP vo veciach Išt'ván a Išt'vánová proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, Komanický (č. 6)

proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, Bednár proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, Klinovská proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, Csákó proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, Sika (č. 7) proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, Untermayer proti Slovenskej republike z 9. 7. 2013], z ktorých vyplýva záver, že sťažnosť predsedovi všeobecného súdu podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch nemožno považovať za efektívny právny prostriedok nápravy porušenia práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. IV. ÚS 594/2020). Nepodanie sťažnosti predsedovi príslušného súdu preto nebráni ústavnému súdu sa ústavnou sťažnosťou vo veci namietaného porušenia práv zaručených čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru meritórne zaoberať (m. m. I. ÚS 194/2019, IV. ÚS 620/2023). Okrem už uvedeného ústavný súd zdôrazňuje aj skutočnosť, že právo strany v spore, resp. účastníka konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je previazané s povinnosťou, nie oprávnením príslušného všeobecného súdu a v konkrétnej veci konajúceho sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu či účastník konania obrátili na všeobecný súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (m. m. IV. ÚS 342/2020).

27. Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom správneho súdu (pôvodne krajského súdu) v napadnutom konaní porušené (bod 1 výroku tohto nálezu).

28. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd prikázal správne súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

29. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

30. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka si uplatnila primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur, ktoré odôvodnila skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 13 tohto nálezu.

31. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

32. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, prihliadajúc na obdobia absolútnej nečinnosti vo veci konajúceho správneho súdu, resp. jeho právneho predchodcu, ako aj povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľku, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 1 500 eur (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 500 eur oproti sťažovateľkou navrhovanej sume 2 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovet (bod 5 výrokovej časti tohto nálezu).

VI. Trovy konania

33. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 856,75 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

34. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za dva úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a podanie ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Výsledná suma náhrady trov konania zahŕňa daň z pridanej hodnoty, keďže právna zástupkyňa sťažovateľky je jej platiteľkou.

35. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je správny súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

VII.

36. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2024

Miloš Maďar
predseda senátu